

VROLIJKE INTROSPECTIE EN INVRAAGSTELLING

De tekeningen van Johnny Bekaert

Pier Bossuyt

Het verhaal hadden wij al vaker gehoord van vrienden-kunstenaars: hoe zij moeilijk konden aarden op school en dan maar hun heil zochten in het kunstonderwijs. De jonge Johnny Bekaert (°1949) zat wel voortdurend met de neus in de boeken (als hij niet zat te tekenen), maar het onderwijssysteem bleek niet aan hem besteed. Dan maar kunstonderwijs? Hij ging informeren bij een buurjongen van zijn oma in Kuurne, die al twee jaar les volgde aan St.-Lucas in Gent, en zelfs al een eerste tentoonstelling achter de rug had. Eddy heette die jongen, Eddy Vermeulen. Later zou hij naam maken als Ever Meulen, nog altijd één van Johnny Bekaerts (vele) voorbeelden.

Johnny dus ook naar St.-Lucas, waar hij binnenhuisarchitectuur ging volgen, want het moest toch iets praktisch hebben van zijn ouders. Een opleiding striptekenen of grafische vormgeving bestond overigens nog niet. Het toenmalige PMS-centrum vond de keuze geen goed idee, want hij zou geen creatieve verbeelding gehad hebben. Over zijn studies zegt hij:

Het kunstinstituut heeft me een algemene esthetische vorming gegeven, maar wat belangrijker is, het heeft me aangemoedigd vrij te denken. Ik kwam er in contact met mensen van mijn leeftijd waarvan sommigen geboeid waren door dezelfde passies. De leraren binnenhuisarchitectuur hebben me leren te denken in vormen en kleuren, om belang te hechten aan het nieuwe, en om verder te denken en te zien dan wat er is.¹

Intussen raakte hij erg geboeid door de nieuwe ontwikkelingen die de grafische vormgeving in de jaren '60 kende. Daarnaast ging hij avondles in reclame volgen, waar hij niet van hield, maar wat het dichtst stond bij wat hij wilde.

Na zijn studies ging hij werk zoeken in de grafische sector, bij huis-aan-huisbladen en in drukkerijen, waar hij de nodige technische kennis opdeed. Intussen maakte hij tekeningen voor allerlei alternatieve blaadjes. Het is in dat alternatieve circuit dat ik Johnny Bekaert leerde kennen: een slungelige jongeman met John Lennonbrilletje, die geweldige cartoons tekende, waarin hij, zoals velen van zijn generatie, afrekende met allerlei vastgeroeste normen en waarden. Toen al was hij tot het besef gekomen dat de wereld geen vaststaande en afgesloten entiteit was, wel een veranderbare samenstelling.

De jonge ontwerper werkte een tijd als illustrator voor kranten en tijdschriften als Knack en Trends, maar hij vond de manier van werken weinig bevredigd. Intussen nam hij met succes deel aan verscheidene wedstrijden in binnen- en buitenland. In 1976 won hij in Parijs al een belangrijke prijs voor stripverhaal, de Prix Nicolas Goujon. Dat liet hem toe in een aantal Franse tijdschriften te publiceren. Het was het jaar waarin hij met zijn gezin naar Montpellier vertrok. De daaropvolgende jaren zou

¹ De citaten in dit artikel zijn ontleend aan een interview van Santiago Martin met Johnny Bekaert in StripSter (28.11.2011) of aan een recensie van dezelfde auteur in hetzelfde tijdschrift (28.02.2012), waaruit wij o.m. onze titel haalden.

een groot aantal prijzen en vermeldingen voor cartoons en grafisch design volgen, in eigen land, maar ook o.a. in Frankrijk, Italië, Tsjechië en de Verenigde Staten.

Na vijf jaar Montpellier, een echtscheiding, wat heimwee en het besef dat het zuiden van Frankrijk hem professioneel weinig mogelijkheden te bieden had ging Johnny zich met zijn kinderen in Gent vestigen. Hij werkte er een tijd voor Esmeralda Productions en richtte daarna met enkele andere grafici een grafisch bureau, Scritto, op. In 1995 vestigde hij zich definitief als zelfstandig grafisch ontwerper. Tekenen deed hij van toen af aan enkel voor eigen rekening. Aan Santiago Martin vertelt hij hoe hij hierbij te werk gaat:

Ik heb meestal een beginidee, soms al duidelijk, soms heel summier. Het kan nog alle kanten uit. Soms ook ga ik gewoon achter mijn tekentafel zitten om wat te krabbelen. Tijdens het schetsen verandert dit eerste idee. Het valt ook voor dat het op niets uitmondt.

Wanneer het uitgangspunt ongeveer goed zit, begin ik het op de lichttafel te verfijnen. Ik verander er aan tot de lijnen en vormen goed voelen, tot een geheel komen, tot alles op zijn plaats valt bij de definitieve schets. Dit kan nogal wat tijd vergen... ik ben een langzaam tekenaar-wroeter.

Ik teken op gewoon printpapier, het heeft een goede structuur, een mooie korrel en een beperkt absorptievermogen.

Daarna zijn er twee mogelijkheden, of ik laat de tekening zoals ze is en scan ze in - of ik trek ze over met penseel en plakkaatverf. Gouache heeft een mooie weerstand en structuur, Oost-Indische inkt is voor mij te vlot en te slap...

Tweede stadium is de inkleuring, daarbij gebruik ik de zeefdruktechniek voor wat betreft de kleursplitsing (ik heb jarenlang mijn tekeningen in zeefdruk uitgevoerd – met de hedendaagse technieken kan dit nu even goed elektronisch).

Johnny Bekaert noemt geen van beide tekenaars onder zijn talrijke voorbeelden, maar mij doen zijn recente tekeningen zowel aan Kamagurka als aan Benoit van Innis denken. Van de ene heeft hij de neiging tot surrealisme, van de andere de cool en vaak de strakke lijnvoering. Maar typisch Bekaert is de milde humor die uit vele van zijn tekeningen spreekt, en vooral het beschouwende element. De onderschriften zijn voor hem erg belangrijk. Soms een woordspeling die dan uitgetekend is, soms een bedenking.

Een eerste bundel, Tisgodgekaagd, kreeg als verklaring persoonlijk vertekende waarheden. De auteur verklaart:

"Persoonlijk vertekende waarheden" wil zeggen "Opgelet, dit is geen algemeen aanvaarde waarheid". Het tegengestelde van wat religies, wetenschap, politiek, e.d. stellen. Wat ik toon zijn 'mijn zekerheden', die zijn dual, hebben meerdere betekenissen, dubbele bodems, verdraaiingen. Niets is wat het lijkt. Zelfs het onderschrift onderschrijft de tekening niet.

In mijn tekeningen kan ik zaken kwijt die ik niet in mijn grafisch werk kan leggen. Het gaat over heel persoonlijke onderwerpen zoals liefde, ziekte, twijfels, verouderen, angsten, dood, godsdienst, dilemma's, illogica, ...

Het tekenen is voor mij noodzakelijk om me creatief te herbronnen. Waardoor ik mijn grafisch werk serener kan benaderen.

Het boek bestaat voor twee derden uit teksten, korte bedenkingen van hoogstens tien regels. Vorig jaar verscheen *Psychopâté*, de vrucht van vijf jaar introspectie en invraagstelling. Hier zijn de teksten beperkt tot handgeschreven ondertekstjes, omdat de lust tot tekenen groter was dan de schrijflust. Waar de auteur ons in het eerste boek van de meeste tekeningen verscheidene stadia laat zien, brengt het tweede ons op de linker bladzijde telkens één of meer schetsen, op de rechter een afgewerkte tekening.

In de tekeningen van Johnny Bekaert komt steeds hetzelfde personage: Johnny zelf. Hij tekent wat hem bezighoudt. Er is de afrekening met opgelepelde waarheden, angsten en frustraties, maar ook de goede zaken van het leven. De negativiteit die ik in mijn tekeningen integreer, maak ik kleiner, minder aanwezig, minder belangrijk. Uiteindelijk worden ze mijn speelterrein, worden ze heel vertrouwd en een exponent van hoe ik ben, veeleer dan iets waartegen ik me verzet.

De positieve kanten worden door ze te tekenen vergroot, uitgebreid tot een gevoel van tevredenheid en stil glimlachen.

Vaak beeldt hij het ik-personage af als kunstenaar als een soort tegenspraak, een vorm van zelfspot, want ook in de kunstwereld zet hij zekerheden als bv. het perspectief op losse schroeven.

Cartoons kun je dit werk eigenlijk niet noemen. Natuurlijk bevat het heel wat humor, maar er is niet gewerkt naar een pointe. Ernst en luim zijn hier onafscheidelijk.

Santiago Martin zegt het als volgt:

Tekeningen in een rustige doch losse en nonchalante stijl om een moment van rust en bedenking over onze tijd en samenleving te vinden. Net als een oase midden in de rimboe. Maar ook een (humoristische) zoektocht waarin onze drijfveren, dromen, wensen, angsten en absurditeiten akelig dichtbij de revue passeren. Tekeningen die om het verhaal achter de tekening schreeuwen en op zoek gaan naar antwoorden voorbij de tekening, zoals het zestal zoekende personages van Luigi Pirandello.

Het mag dan zo wezen dat bescheidenheid geen deugd is voor een kunstenaar, maar je zult Johnny Bekaert zichzelf geen kunstenaar horen noemen. Of hij dan vrij is van ijdelheid? Hij heeft daar een antwoord voor: Iedereen is ijdel, die doet wat hij graag doet. En hij geeft daar de volgende verklaring bij, waarmee wij hem meteen het laatste woord laten:

Het is ijdelheid te denken dat je iets te bieden hebt op het gebied waarin je je wil verdiepen, ijdelheid te denken dat je als tekenaar naast anderen kan staan die al zo'n essentieel en boeiend werk hebben gemaakt. En toch is die ijdelheid hoogst noodzakelijk om ook maar aan iets te beginnen. Het komt er op aan je niets gelegen te laten aan wat anderen doen of denken, en gewoon je weg proberen te gaan in wat voor jou essentieel is.